

Mikä muuttuu sote-valvonnassa ja sen ohjauksessa vuonna 2023?

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen näkökulma

Valvira ja AVIt: Hyvinvointialueet sosiaali- ja terveydenhuollon valvojina - valmistelun loppukiri 10.11.2022

Hanna Toiviainen
Ohjelmapäällikkö
FT (kansanterveys), YTM

Asiakas- ja
potilasturvallisuus-
strategia

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret

Visio: Suomi asiakas- ja potilasturvallisuuden mallimaa 2026 – vältämme vältettävissä olevan haitan

Strateginen kärki 1

Yhdessä asiakkaiden ja potilaiden kanssa

Tavoite 1.1

Lisäämme osallisuutta turvallisuuden parantamiseksi

Tavoite 1.2

Edistämme asiakas- ja potilasturvallisuustyötä samaa tahtia

Tavoite 1.3

Asiakkaiden, potilaiden ja läheisten kokemukset ohjaavat palveluidemme kehittämistä

Strateginen kärki 2

Hyvinvoivat ja osaavat ammattilaiset

Tavoite 2.1

Varmistamme turvallisuusosaamisen ja sen lisääntymisen läpi työuran

Tavoite 2.2

Luomme turvallisuutta tukemalla työhyvinvointia

Tavoite 2.3

Parannamme turvallisuutta aktiivisella johtamisella

Strateginen kärki 3

Turvallisuus ensin kaikissa organisaatioissa

Tavoite 3.1

Avoin ja saatavilla oleva tieto ohjaa toimintaamme ja lisää turvallisuutta

Tavoite 3.2

Varmistamme kaikille turvalliset etä- ja digipalvelut

Tavoite 3.3

Turvallisuuskulttuuri on toimintamme perusta

Strateginen kärki 4

Parannamme olemassa olevaa

Tavoite 4.1

Lisäämme lääkehoidon turvallisuutta yhteisillä toimintatavoilla

Tavoite 4.2

Huolehdimme laitteiden ja tietojärjestelmien käytön turvallisuudesta

Tavoite 4.3

Yhtenäistämme hyvät infektiorjunnan käytännöt

Vahvistamme ja luomme edellytykset kansalliselle ja alueelliselle turvallisuustyölle

Strategian toimeenpanon valmistelu käytännössä

- Työtä johtaa ohjelmapäällikkö Hanna Toiviainen.
  - Strategisten kärkien etenemistä luotsaavat kärkikoordinaattorit.
  - Toimeenpanoa valmistelevat tavoitteille nimetyt 12+1 suunnitteluryhmää:
    - Jäsenet sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmistä, koulutusorganisaatioista, järjestöistä sekä yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta.
    - Tekevät **konkreettiset ehdotukset priorisoinneista ja etenemisestä tiekartaksi (kuka, mitä, milloin).**
    - Tarvittaessa perustetaan työryhmiä, tehdään selvityksiä ja kerätään tuloksia tai ehdotetaan eri sidosryhmille toimeenpanoon liittyviä tehtäviä.
- > Keskuksessa valmistuu operatiivinen toimenpideohjelma hyvinvointialueille vuonna 2022 (hyväksytetään STM:n seurantaryhmällä)**

**Asiakas- ja
potilasturvallisuusstrategian
toimenpideohjelma
hyvinvointialueille 2022–2026**

**Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret**

STRATEGIAN TOIMEENPANO:

-> Vastuu toimeenpanosta on palvelunjärjestäjillä ja -tuottajilla sekä palveluyksiköillä (esim. hyvinvointialueet)

- Keskus auttaa ja tukee yhteistä kehittämistä ja suunnittelua yli hyvinvointialueiden rajojen:
  - Johtamisrakenteita, sopimusohjauksen sekä asiakas- ja potilasturvallisuussuunnitelman/omavalvontaohjelman/-suunnitelman sisältöjä tarkasteleva verkosto (AsPotOvas) -> tulokset= **tarkistuslistatyypiset kuvaukset kahdesta ensimmäisestä valmistuneet / julkaistu, 3. valmistuu syksyllä**
  - Asiakas- ja potilasturvallisuuden **tasomittausryhmä** (jatkoa 11/2021 julkaistulle VN TEAS -hankkeen raportille ”Potilas- ja asiakasturvallisuuden tilannekuva ja seurantamenettelyt”) jalostaa mittariehdotuksia.
    - Alatyöryhmät kolmelle eri indikaattoriryhmälle (**Kuuma linja, Tarkistuslistat ja Vertailumittarit**)
- Keskuksen tutkimus- ja kehittämislinjat toteuttavat strategian osatavoitteita
  - Osaamisen kehittäminen, Estettävät sairaalakuolemat, **Tunnistaminen, Tasomittaus**, Lääkitysturvallisuus, **Kotiin annettavat palvelut**, Hoitoon liittyvät infektiot, Asiakas- ja potilasturvallisuuden koulutus (UUSI 9/22 ->)
- Keskus seuraa strategian toimeenpanon etenemistä.
  - Arviointimenettelyjen ja seurantamittareiden suunnittelu 2022 aikana.

Vuonna 2022 valmistuvia tuotteita hyvinvointialueiden tueksi (tilanne 4.11.2022)

- Kuvaus/tarkistuslista tunnistamisen menettelyistä (**julkaistu**)
- Kuvaus/tarkistuslista johtamisen rakenteista asiakas- ja potilasturvallisuuden ja valvonnan menettelyjen kannalta (**julkaistu**)
- Kuvaus/tarkistuslista sopimuksista/sopimusohjauksesta yksityisten sote-palveluntuottajien kanssa (**julkaistu**)

- Runko palvelunjärjestäjän omavalvontaohjelman sisällöksi (**viimeistelyssä**)
- Tarkistuslista digitaalisten ja etänä annettavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen hankinta- ja ulkoistamissopimukseen (**viimeistelyssä**)
- Turvallisuuspolku (kuvaus)
- Kotiin vietävien palvelujen tiedonkulun turvallisuus (tarkistuslista)

- Lääkinnällisten laitteiden turvallinen käyttö – opas laiteosaamisen varmistamiseen (**STM:n julkaisuprosessissa**)

LUONNOS

Suunnitteluryhmien ehdottamia tuotteita hyvinvointialueiden tueksi (tilanne 7.10.2022)

- Mallikuvaus suunnitelmasta asiakas- potilasraatien ja –paneelien käytöstä ja vuosikellosta 2023
- Mallikuvaus ohjeiden ja tiedon saatavuudesta ja saavutettavuudesta 2023.
- Mallikuvaus/prosessikuvaus vaaratapahtumien ja epäkohtien moniammatilliseen käsittelyyn 2022, pilotointi 2024?
- Ohjeet työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin tukemiseen (sisältäen perehdytys, työolosuhteet ja työnohjaus) ja seurantaan sekä riittävän henkilöstömäärän varmistamiseen tarkastuslista 2023
- Tarkistuslista digitaalisten ja etäpalvelujen laatu- ja turvallisuusvaatimusten varmistamiseksi ostopalveluissa, 2023
- Mallikuvaus digitaalisten ja etäpalvelujen riskien arvioinnista 2023
- Kuvaus koulutussisällöistä ja osaamiskriteereistä 2023 (digitaaliset ja etäpalvelut)
- Suositus haavoittuvien ryhmien huomioimisesta digi- ja etäpalveluissa ja lähipalvelujen varmistamiseksi 2023
- Turvallisuuspolku (kuvaus) 2022-2023
- Turvallisuuden pikamittari 2023
- Lääkinnällisten laitteiden turvallinen käyttö – opas laiteosaamisen varmistamiseen
- Matalan kynnyksen verkkotyöpajoja 2023 (laitteet)
- Perusosaamisvideo 2023 (laitteet)
- Edistyneemmän osaamisen video 2023 (laitteet)

LUONNOS

ASIAKAS- JA POTILASTURVALLISUUSSTRATEGIA

Asiakas- ja potilasturvallisuus on elimellinen osa palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen kuuluvaa palveluiden laatua ja laadunhallintaa

VN TEAS ”Potilas- ja asiakasturvallisuuden tilannekuva ja menettelyt”

VTV tuloksellisuustarkastus

Strategiakauden 2017-2021 seuranta, työpajat ja sidosryhmäkyselyt

Strategia jalkautuu

Yhtenäinen tilannekuva ja jaettu ymmärrys tavoitteista

Kansallinen kehittämisohjelma muodostuu

Omavalvonnan asemaa ja sisältöä koskeva lainsäädäntö

Muu strategiaa tukeva lainsäädäntö

2021

2022

2023

Strategian valmistelu

Strategia sisältää toimeenpanosuunnittelun

Strategian seuranta

Kehittämistoimenpiteiden seuranta ja arviointi

Hyvinvointialueuudistuksen toimeenpanossa systemaattiset menettelytavat

Strategian seuranta

Toimien tarkistus ja painotukset suhteessa seurantaan ja tilannekuvaan

Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian ja toimeenpanosuunnitelman seurantaryhmä

- STM asettama
- Toimikausi 1.7.2022-31.12.2026
- Tuleva kokous 13.10.

Tehtävät:

- Seurata ja ohjata asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpanon toteutumista
- Asettaa työryhmän/työryhmiä edistämään strategian toimeenpanoa käytännössä
  - Ensimmäisenä vakavien vaaratapahtumien tutkinnan oppaan päivitystyön alatyöryhmän

VAKAVIEN VAARATAPAHTUMIEN TUTKINTAOPPAAN PÄIVITTÄMISEN TYÖRYHMÄ

- ASETTAMINEN

Seurantaryhmä on 13.10.2022 kokouksessa tekemällään päätöksellä asettanut vakavien vaaratapahtumien tutkintaoppaan päivittämisen työryhmän.

- TOIMIKAUSI 17.10.2022 – 31.05.2023

- TEHTÄVÄT

Vakavien vaaratapahtumien tutkintaoppaan päivittämisen työryhmään tehtävänä on:

- Päivittää vakavien vaaratapahtumien tutkintaa koskeva opas,
- kuvata eri toimijoiden tehtävät, roolit ja toimivalta sekä
- kuvata asiaa koskevaa sääntelyä.

Vakavien vaaratapahtumien tutkintaoppaan päivittämisen työryhmä raportoi työstään asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian ja toimeenpanosuunnitelman seurantaryhmälle.

Tarvittaessa työryhmää voidaan täydentää.

HELSINGIN SANOMAT Uutiset | Lähetykset | Lataa PDF-versio

Kotisivu | HS Video | Helsingin Keskust | Uutiset | Uutimmat | Politiikka | Kaupunki

KAUPUNKI: Arvioitua haluttuun laatu- ja kustannustarpeeseen, mutta työmäärä ei ole paljastunut

PÄÄKIRJÄ: Maailmanlaajuisesti lähtökannalla parannettiin, mutta on yhä paljon käänteisen liikkeen vaaraa, jota kaikki eivät ymmärrä

Mielipide | Lääkäriintyö

Haluamme tehdä Suomesta potilasturvallisuuden mallimaan

Suurin työ tehdään palvelusjärjestäjien parissa eli uusilla hyvinvointialueilla.

19.4.2022

POTILASTURVALLISUUS on noussut ensisijain hoitajien työtehtävien myötä. Tuomme näkyväksi laajentaman määrittämisen asiakas- ja potilasturvallisuuteen.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) arviossa terveydenhuollon kustannukset jopa 13 prosenttia osuu hoivatuhoisten ja -hoitojen korjaamiseen. Suhteutettuna Suomeen tämä aiheuttaa Väestötalouden tarkastusvirasto (VTV) mukaan ylimääräisen vuosikulun.

Kun talut jaetaan hyvinvointialueiden väestöpohjan mukaan, koidisvo turvallisuuksiin korjaamiseen Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella 18, Keski-Uudellamaalla 16, Länsi-Uudellamaalla 16, Vantaan-Keravalla 10 ja Helsingin kaupungilla 11,5 miljoonaa euroa. Nämä ovat alustavia arvioita, vain terveydenhuollon laatu- ja kustannukset siirtyvät lukuun. Sosiaalihuollon asiakasturvallisuuden puutteiden korjaamiseen ei ole tietoa.

OECD:n mukaan terveydenhuollon virheitä ja häiriöitä yli puolet olisi vältettävissä ensisijaisilla ja ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä. Luvoksi nämä pienentävät myös sosiaalihuollon, liikenteen turvallisuutta ja väkivaltaa ihmisiin kohdistuvaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi helmikuussa kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian ja toimenpitemuunnitelman vuodelle 2022-2026. Tavoitteena on, että Suomessa tulee viidenä vuonna turvallisuuden mallimaaksi, että käytännössä ovat parhaimmillaan tututun tietoon perustuvien suositusten mukaisia.

Päättäjien ja toimijoiden toimintatavat seurataan kansainvälisen mittarilla. Viimeisin väestöissä olevan luottanustien turvallisuuksiin edelläkävijä- ja organisaatioita, parantamalla jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä, huolehtimalla henkilöstön hyvinvoinnista ja turvallisuusympäristöistä osallistamalla asiakas-, potilasturva- ja hoitajien turvallisuusryhmiä. Päättäjien päätöksien johtamalla, seurattamalla, tekemällä jatkamalla, yhteistyöllä, avoimuudella, tiedolla ja arvioinnilla.

Suurin työ tehdään palvelusjärjestäjien parissa eli uusilla hyvinvointialueilla. Yhteistyönä koordinointivälineinä mukautettuna asiakas- ja potilasturvallisuus on nähtävissä strategian valmistelussa ja seurassa ja arvio toimenpiteiden. Keskustaan ja tukea hyvinvointialueita suomenlaajuisesti ja jatkamalla tietoa sekä toimimalla asiantuntijajärjestöjen ja jatkamalla hyviä käytäntöjä. Laittamalla hyvä kerrankin lähtökohtana.

Terveystieteiden virheitä yli puolet olisi vältettävissä ennaltaehkäisyllä.

Nyt on tärkeää, että päättäjät tiedostavat turvallisuustyön tärkeyden. Käsitteellisesti vuodelle 2022 alusta. Hyvinvointialueet ottavat vastuun osan järjestämisestä vuoden 2023 alusta. Asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistaminen on osa järjestämisvastuuta. Uusi strategia ohjaa

Helsingin Sanomat 19.4.2022

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000008728862.html>

Katso lähetys: 11:00 Harvia Q1'22 to 5.5. klo 11:00

Mielipidekirjoitus

Hyvinvointialueet ovat paljon vartijoina asiakas- ja potilasturvallisuustyössä

25.4.2022 20:00 | SOTE | TERVEYDENHUOLTO | POLITTIKKA

Turvallisesti. Hyvinvointialueet ottavat vastuun potilasturvallisuudesta vuoden 2023 alusta lähtien, kirjoittavat Hanna Toivainen ja Kaisa Halinen. KUVA: KIMMO HAAPALA

Kauppalehti 25.4.2022

<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/kl/6a109579-bd93-4ee5-884c-56307b6777f4>

VTV:n raportti
7/2021, s. 10.

VIISI ASIAA ASIAKAS- JA POTILASTURVALLISUUDEN EDISTÄMISEKSI SUOMESSA

Nykytilanteen haasteet ja ehdotukset

- 1. Kehittämisen ja suunnittelun kansallisen koordinaation jatkuvuuden resursointi**
- 2. Haitta- ja vaaratapahtumien ilmoitusmenettelyt lakisääteisiksi, kytkentä sote-tietojärjestelmiin ja valtion tietojärjestelmähankkeisiin sekä tieto hyötykäyttöön**
- 3. Hajallaan olevat säädökset koottava yhteen asiakas- ja potilasturvallisuuslakiin**
- 4. Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia toimeksi: vältetään haittoja ja kustannuksia**
- 5. Henkilöstön turvallisuusosaaminen ja hyvinvointi kuntoon, ml. mitoitus**

2. Haitta- ja vaaratapahtumien ilmoitusmenettelyt lakisääteisiksi, kytkentä sote-tietojärjestelmiin ja valtion tietojärjestelmähankkeisiin sekä tieto hyötykäyttöön

- Asiakas- ja potilasturvallisuuden tilannekuvan kokoaminen ja raportointi ovat puutteellisia. Yhtenäisiä seurantamittareita ei ole sovittu. Ilmoitusmenettelyjä ei noudateta, eikä kertyvien tietovarantojen sisältöjä raportoida avoimesti. Kehittämisen kannalta oleellista tietoa jää pimentoon, eivätkä päättäjät tai asukkaat saa tietoa palvelujen turvallisuudesta ja laadusta.
- Haitta- ja vaaratapahtumailmoitusmenettelyt on uudistettava kattamaan koko sote-järjestelmä (ml. sosiaalipalvelut ja pelastustoimi). Ne on säädettävä osaksi omavalvontaa ja kansallista turvallisuuden kehittämistä. Systemaattista tiedon hyödyntämistä varten ilmoitusmenettelyt tulee kytkeä sote-tietojärjestelmiin ja valtion tietojärjestelmähankkeisiin (**säädös- ja kehittämishanke**).

4. Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia toimeksi: vältetään haittoja ja kustannuksia

- Kansallinen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-2026 on asettanut tavoitteeksi vältettävissä olevan haitan välttämisen neljän strategisen kärjen avulla ja ottamalla käyttöön parhaat kansainväliset ja kansalliset turvallisuutta edistävät suositukset. Strategian toimeenpano kuuluu valtionhallinnon alaisille laitoksille sekä kaikille palvelunjärjestäjille ja -tuottajille.
- Valtionhallinnon laitosten **tulosopimuksiin** on sisällytettävä asiakas- ja potilasturvallisuusstrategiaan kirjatut tavoitteet.
- Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian huomioiminen hyvinvointialueiden strategioissa, rakenteissa ja johtosäännöissä, omavalvonnassa ja tietojohdamisessa sekä sopimusohjauksessa ja tavoitteiden säännöllinen seuranta hyvinvointialueiden päättävissä ja arvioivissa toimielimissä tulee kuulua osaksi **palvelunjärjestäjien ohjausta**.
- Hyvinvointialueiden ja yhteistyöalueiden **resursoinnissa** tarvitsee huomioida riittävä asiakas- ja potilasturvallisuuden osaaminen.

**Asiakas- ja potilasturvallisuuden
V kansallinen seminaari
7.-8.9.2023**

Turvallisuuden tekijät

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret

Kiitos!

Dronningrutan, Västerålen ('pikku-Lofotit', Norway,
7/2022

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret